

Algemene Ledenvergadering van de Koninklijke Vereniging van Organisten en Kerkmusici

Namens het bestuur worden hierbij alle leden van de KVOK uitgenodigd tot het bijwonen van de Algemene Ledenvergadering van de Koninklijke Vereniging van Organisten en Kerkmusici op zaterdag 1 juni 2012 in de kerk van de Lutherse Gemeente, Beukerstraat 10 te Zutphen. Na de ALV zal 's middags in de stad Zutphen een aantrekkelijk programma worden gepresenteerd.

Deze dag wordt samen met onze zustervereniging, de Vereniging van Gereformeerde Kerkmusici (VGK), georganiseerd. Zij houdt haar eigen jaarvergadering, maar de overige programma-onderdelen vinden in gezamenlijkheid plaats. Een deel van de jaarvergadering is overlappend.

Programma

10.00-10.30 uur: Ontvangst met koffie en thee in de Lutherse Kerk

10.30-10.50 uur: Beping Lohman-orgel door Klaas Stok

10.50-12.30 uur: Algemene Ledenvergadering

Agenda

1 Opening en welkom

2 Jaarrede voorzitter

3 Vaststelling agenda

Mededelingen

Ingekomen stukken

4 Vaststelling verslag ALV 2012

Het verslag is gepubliceerd in *NotaBene* nr. 9 (september) van 2012, pag. 9-11

5 Herdenking overleden collega's

De namen vindt u in het jaarverslag dat elders in dit nummer van *NotaBene* is opgenomen.

6 Jaarverslag 2012 (ter vaststelling)

7 Financiën

Jaarrekening 2012, Begroting 2013-2014 en contributievoorstel 2014.

Alle financiële gegevens vindt u in elders in dit blad.

8 Organisatie en activiteiten van de afdelingen

Hoe verliep het verslagjaar in de afdelingen? Uitwisseling van ervaringen en inspiratie. Hoe is de betrokkenheid van de leden, wat zijn de wensen en ideeën?

9 Mededeling inzake de roeyementsregeling en de toepassing van het jeugdtarief

10 Notitie 'KVOK nog toekomst?'

De notitie is ingebracht door de afdelingen Zuid-Holland-Noord en

-Zuid. De auteur is Rien Verwijs. De notitie is te vinden op de website van de KVOK onder de rubriek ALV 2013.

11 Toekomst van de bladen

Op dit moment geeft de vereniging vier bladen uit: *Het Orgel*, *Muziek & Liturgie*, *NotaBene* en de *Zomeragenda*. Het bestuur wil met de leden van gedachten wisselen over de wenselijkheid om te komen tot een andere opzet van de publicaties. Punten die aan de orde komen zijn o.a. het bedrijfsmatige aspect, de digitale mogelijkheden, de inhoud van *NotaBene* en het karakter van de bladen.

12 Bestuursverkiezing

Volgens het rooster van aftreden zijn de heren Diepenbroek en Zwart aftredend. Beiden hebben zich niet herkiesbaar gesteld voor een tweede termijn. Het bestuur heeft op het moment van het verschijnen van dit blad en nadat de afdelingen zijn geraadpleegd nog geen kandidaten gevonden voor zowel de functie van voorzitter als algemeen bestuurslid. Via de website van de vereniging wordt u, onder de rubriek ALV 2013, op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen.

13 Presentatie cursuswerk KVOK-VGK door Anje de Heer

14 Rondvraag

14 Sluiting

12.30-13.30 uur: Lunch en wandeling naar Walburgiskerk

Lunch

U kunt deelnemen aan een gezamenlijke lunch. Als u hiervan gebruik wilt maken, dient u zich vóór 27 mei aan te melden bij de penningmeester, penningmeester@kvok.nl. Voor deelname wordt een bescheiden bijdrage gevraagd.

13.30-14.30 uur: Korte beping Hillebrand-orgel in de Credokapel van de Walburgiskerk. Aansluitend lezing door Cees van der Poel:

Orgeladvieswerk: een vak apart

14.30-15.30 uur: Beping Ahrend- en Bader-orgel in de Walburgiskerk door Klaas Stok

15.30 uur: Sluiting

Jaarverslag 2012

van de Koninklijke Vereniging van Organisten en Kerkmusici

Algemeen

Voor u ligt het verslag van 2012, het vierde jaar van het bestaan van de vereniging. 2012 was het jaar van het voorbereiden van innovatie. Het bestuur realiseert zich dat we in een sterk veranderende maatschappij leven. De KVOK staat voor de opgave om te bezien op welke manier wij in die samenleving onze doelstellingen zo goed mogelijk kunnen realiseren. Er zijn twee grote veranderingen: de sterk toegenomen digitale mogelijkheden en de aanstaande invoering van het nieuwe liedboek. Op beide terreinen heeft de KVOK in 2012 ideeën en initiatieven ontwikkeld. Daarnaast ziet de vereniging in die veranderde samenleving talrijke nieuwe ontwikkelingen. Niet alleen de bevolkingssamenstelling verkleurt; ook de ontkerkelijking gaat door en mede daardoor verliest de kerk- en orgelmuziek aan belangstelling. Aan de andere kant worden nieuwe ideeën en initiatieven op dit gebied ontwikkeld. Op de radio wordt vrijwel geen orgelmuziek meer uitgezonden; daarvoor moeten we uitwijken naar internet. Er worden historische orgels gerestaureerd, maar tegelijkertijd overtollige instrumenten afgebroken. De kerkmuziek heeft veel schakeringen gekregen; de belangstelling vanuit de kerkgenootschappen voor dit fenomeen is echter soms marginaal. De opleidingen voor kerkmusici en organisten trekken te weinig studenten en zijn inmiddels samengevoegd, terwijl buitenlandse orgelstudenten er alles voor doen om in Nederland te kunnen studeren. Niet alleen de KVOK signaleert deze ontwikkelingen – ook andere organisaties en instanties die zich met kerk- en orgelmuziek bezighouden, hebben hiermee te maken. Het is dan ook niet verwonderlijk dat deze instanties elkaar opzoeken en zich samen sterk maken voor het realiseren van hun deels gezamenlijke doelstellingen. Samen staan we sterker en kunnen we meer bereiken.

Bestuur

Bij de aanvang van het verenigingsjaar 2012 bestond het bestuur uit Frits Zwart (voorzitter), Hans Beek (secretaris), Cor Rooijackers (penningmeester), Ad Krijger (tweede secretaris), Sebastiaan 't Hart, Willeke den Hertog-Smits, Maarten Diepenbroek, Jack Gardeniers en Olga de Kort-Koulikova. Op de Algemene Ledenvergadering in 2012 werd afscheid genomen van Sebastiaan 't Hart, die volgens rooster aftrad. Zijn plaats werd ingenomen door Jeroen Pijpers, die door het bestuur was voorgedragen. Cor Rooijackers werd herbenoemd als penningmeester.

Het bestuur vergaderde in het verslagjaar zes keer, voorts eenmaal met de redactie en met de zustervereniging VGK. Ook werden diverse contacten onderhouden met andere verenigingen en organisaties op het gebied van de kerkmuziek. Naast de officiële vergaderingen kwam het Dagelijks Bestuur wanneer nodig bijeen of had anderszins overleg. Ook werd frequent via de e-mail contact onderhouden.

Het bestuur constateerde dat de bedrijfsmatige processen goed verliepen. De financiële processen liepen volgens de prognose. Het werk van de redacties resulteerde in goed verzorgde bladen met een grote diversiteit aan onderwerpen. Ook de themanummers vielen op. Opvallend was dat er veel losse nummers van de bladen zijn opgevraagd, een teken dat de bladen ook buiten de vereniging aantrekkingskracht hebben. Drukke-

rij Verloop verzorgde het drukwerk en firma Retra uit Zandvoort de advertentieacquisitie.

Verenigingsactiviteiten

Muziek & Liturgie, Het Orgel, NotaBene, ZomerAgenda, websites, Facebook

Jan Smelik en Peter Ouwerkerk waren als hoofdredacteuren eindverantwoordelijk voor de inhoud van de bladen. *Muziek & Liturgie* en *Het Orgel* behielden hun eigen identiteit en inhoudelijk waren beide tijdschriften van een goed niveau. Het actuele nieuws en de verenigingsberichten verschenen in *NotaBene*. De redactieteams, waarvan die van *M&L* in de loop van 2012 een wijziging in de samenstelling onderging, ondersteunden de hoofdredacteuren in hun redactiewerk. In 2012 is het afstemmen van de drie verenigingswebsites gerealiseerd. De lay-out van de websites www.kvok.nl, www.hetorgel.nl en www.muziekenliturgie.nl zijn nu geheel op elkaar afgestemd en hebben een mooie uniforme uitstraling. Ook zijn de sites actueel en trekken mede daardoor veel bezoekers. Geert Jan Pottjewijd trad op als webredacteur. De KVOK werd begin maart 2012 op Facebook aangemeld en heeft rond de honderd 'vrienden'. De account geeft informatie over vergaderingen en studiedagen, er worden foto's geplaatst en de nieuwe uitgaven van *Muziek & Liturgie* en *Het Orgel* worden uitgelicht. Olga de Kort is de beheerder. De informatievoorziening van de vereniging wordt verdeeld over de bladen en de website. Daardoor wordt de informatie breed aangeboden. Wil de lezer een verdieping van het onderwerp, dan wordt naar de website verwezen, maar andersom is

dat ook het geval. De lezer kan dus zelf bepalen hoe gedetailleerd hij of zij de informatie tot zich wil nemen. De index op de bladen voldeed in een grote behoefte en werd vaak geraadpleegd. Het viel op dat in 2012 veel vacatures voor kerkmusici en organisten in *NotaBene* zijn aangemeld.

De muziekcommissie zorgde in 2012 voor een aantrekkelijk en rijk aanbod van nieuwe kerkmuziek; de nieuwe werken werden als muziekbijlage in *Muziek & Liturgie* gepresenteerd. Na een jaar worden de bijlagen op de website geplaatst. In 2012 werd er samengewerkt met het Kerkzang.nl/Centrum voor de Kerkzang.

De verantwoording van de werkzaamheden van de redacties en de muziekcommissie vindt u in hun jaarverslagen.

Afdelingswerk

De afdelingen hadden over het algemeen een goed jaar met veel elan en inspiratie. Er werden veel aantrekkelijke activiteiten georganiseerd, waarbij de opkomst van de leden wisselend was. Opvallend was dat KVOK-leden regelmatig gastbezoeken aflegden bij andere afdelingen. Ook was er binnen afdelingsverband samenwerking met andere (kerk-)muzikale organisaties. Vanuit enkele afdelingen ontving het bestuur opbouwende en bruikbare ideeën en suggesties die zij verder zal uitwerken. Eén van die ideeën is het stimuleren van aanwas van jonge musici, hetgeen ondermeer geresulteerd heeft in een 'jeugdabonnement' dat in 2013 is ingegaan. Inzake de activiteiten van de districten wordt verwezen naar de betreffende jaarverslagen, die op de website worden gepubliceerd.

Nadat in 2011 onder de titel *Opmaat* een aantrekkelijke studiedag rond de aanloop naar het nieuwe liedboek was georganiseerd, nodigde de grote belangstelling hier-

voor ons uit een vervolgstudiedag te organiseren. Deze vond plaats op zaterdag 6 oktober onder de logische noemer *Opmaat 2*. Ook deze studiedag was helemaal volgeboekt. Anders dan tijdens de studiedag van 2011, die een introducerend karakter had, werd nu specifiek ingegaan op de vraag hoe de invoering van het liedboek idealiter in de gemeente kan plaatsvinden. Anje de Heer hield over dit onderwerp een boeiend referaat dat werd omlijst door allerlei nieuwe liederen en kerkmuzikale vormen. In de middagsessie konden kiezen uit een vijftal *workshops* die allerlei aspecten van het liedboek belichtten:

Workshop 1: Orgelbegeleiding en het nieuwe liedboek (docent: Wietse Meinardi)

Workshop 2: Pianobegeleiding in de liturgie (docent: Olga de Kort-Koulikova)

Workshop 3: De cantorij nieuwe stijl (docenten: Willeke den Hertog-Smits en Anje de Heer-de Jong)

Workshop 4: Basiscursus cantor (docent: Catrien Posthumus Meyjes)

Workshop 5: Praktische vragen (gespreksleider: Dirk Zwart)

De studiedag werd dit jaar weer georganiseerd door de KVOK, de VGK, Kerkzang.nl en de Stichting Nieuwe Kerkmuziek. Vermeldenswaard is dat men, net als van de studiedag in 2011, ook van *Opmaat 2* een verslag in beeld en geluid op de KVOK-website kan raadplegen.

Het beleidsplan

Het op de ALV van 2010 vastgestelde beleidsplan was uiteraard ook in 2012 het uitgangspunt voor beleid. Vanuit de visie: *'de KVOK is (voor het Nederlandse taalgebied) de toonaangevende organisatie die mensen en kennis mobiliseert, bundelt en uitdraagt op het gebied van de kerkmuziek, de orgels en de organisten. De organisatie tracht*

dit doel te bereiken door middel van informatieoverdracht/kenniscentrum, educatie, contacten leggen met derden, werving', wil het bestuur nadere concretisering van dit beleid tot stand brengen.

Contacten met derden

De contacten met Kerkzang.nl/Stichting Centrum voor de Kerkzang en de VGK zijn gecontinueerd en die met de rooms-katholieke zusterverenigingen geïntensiveerd. Het bestuur heeft een brief doen uitgaan naar de Bisschoppenconferentie waarin zij haar zorg uitspreekt over de situatie van de kerkmuziek in de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland en de bisschoppen heeft gevraagd hierover in overleg te treden. Ook heeft het bestuur een brief geschreven aan de Synode van de Protestantse Kerk in Nederland en hierin aandacht gevraagd voor kerkmuziek, de positie van de kerkmusicus en de invoering van het nieuwe liedboek.

Het bestuur is verder vertegenwoordigd geweest of heeft anderszins betrokkenheid getoond bij belangrijke gebeurtenissen in de orgelwereld, zoals manifestaties, ingebruiknames, jubilea, et cetera. De KVOK onderhield contacten met kerken, andere instanties en diverse personen. De vereniging wordt met regelmaat bevraagd over zaken van rechtspositionele aard, over vragen van met name leden en kerkenraden inzake de kerkmuzikale invulling, of over sollicitatieprocedures. De uitnodigingen voor feestelijkheden van jubilerende leden worden doorgegeven aan de afdelingen, die daarbij *acte de présence* geven.

Algemene Ledenvergadering 2012

De Algemene Ledenvergadering vond in 2012 plaats op 9 juni in de St.-Gertrudiskerk te Bergen op Zoom.

Na de openingsrede van de voor-

zitter, waarin hij terugkeek op een goed jaar, een aantal onderwerpen noemde die in de toekomst alle aandacht van de vereniging vragen en hij tot slot de gezonde, inventieve en sterke KVOK een goed verenigingsjaar toewenste, werden de jaarstukken zonder op- of aanmerkingen vastgesteld. Na de herdenking van de overleden collega's werden de inhoudelijke punten behandeld. Met name was er aandacht voor werving van jongeren bij de vereniging, een punt dat ingebracht werd door de afdeling Zuid-Holland. Er werd van gedachten gewisseld over de manier waarop Zuid-Holland de activiteiten organiseert en het belang van een goede PR. De toegezegde wervingsflyer (in de vorm van een ansichtkaart) is inmiddels naar alle afdelingen gezonden. Bij de bestuursverkiezing werd Cor Rooijackers herbenoemd als penningmeester en Jeroen Pijpers benoemd als bestuurslid als opvolger van Sebastiaan 't Hart. 't Hart werd door de voorzitter bedankt voor zijn inzet in het bestuur en ontving een bescheiden attentie.

Bij de rondvraag meldde erevoorzitter Van der Kluit de ontwikkelingen bij de Interkerkelijke Stichting Opleiding Kerkmuziek. ISOK is een stichting die probeert de eisen van de Nederlandse kerken te vertalen naar de professionele opleidingen aan de conservatoria. De Bisschoppenconferentie heeft 'de stekker' eruit getrokken, vertelde Van der Kluit. Er zijn geen rooms-katholieke kerkmuziekstudenten meer. De opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen om te komen tot bundeling van de kerkmuziekopleidingen is afgerond. De opleiding is geconcentreerd in Utrecht en als zodanig opgenomen in het sectorplan van de kunstopleidingen. Het is wel zaak scherp te blijven en de ISOK inhoudelijk te blijven voeden. Het is buitengewoon jammer dat de Synode van de PKN nagenoeg geen belangstelling heeft voor het aspect kerkmuziek. 'Blijf uitstralen dat wij in Nederland een inhoudelijke goede kerkmuzikale opleiding nodig hebben', zo luidde Van der Kluits boodschap.

Voorafgaand aan het huishoudelijke gedeelte van de jaarvergadering speelde het KVOK-bestuurslid Olga de Kort-Koulikova Russische orgelmuziek op twee van de vier orgels in de Gertrudiskerk te Bergen op Zoom. Op het Vlaamse orgel uit circa 1740 klonk muziek van Galuppi en Bortnianski; op het Rogier-orgel composities van Glinka, Odojevski, Homilius, Gunst en Tariverdiev. Na de lunch stond het recentelijk gerestaureerde Ibach-orgel centraal. In een lezing vertelde Roger van Dijk, adviseur bij de restauratie van het orgel, over de werkzaamheden, waarna het Ibach-orgel volop tot klinken kwam tijdens een prachtig concert door Janno den Engelsman, organist van de St.-Gertrudiskerk. Hij speelde werken van Gustav Merkel, Moritz Brosig, Franz Liszt en Johann Sebastian Bach. Van laatstgenoemde componist werden negentiende-eeuwse versies van *Pre-ludium in F* uit *Das Wohltemperierte Klavier* en de *Passacaglia in c-moll* gespeeld. Den Engelsman speelde tevens twee delen uit *Spatium*, dat in 2010 door Daan Manneke (voormalig organist van de St.-Gertrudiskerk) is gecomponeerd in opdracht van de Stichting Restauratie Ibach-orgel Bergen op Zoom. Bijzonder waren ook de twee composities voor saxofoon en orgel van Horatio Parker en Tom Dicke, die Janno den Engelsman uitvoerde met saxofonist Inge Verbraak. Om 16.00 uur werd de bijeenkomst beëindigd en keken de bezoekers terug op een geslaagde jaarvergadering in de prachtige St.-Gertrudiskerk.

Personalia

De ledenadministrateur Harco Clevering verzorgde de gegevens van de leden die gedurende het verenigingsjaar overleden, over jubilarissen en

het totale verloop van het ledental.

Overleden in 2012:

G. Leonhardt (Amsterdam, erelid), 16 januari; T.H. Knotnerus Bruins (Winsum), 29 maart; H.G. de Olde (Zuidlaren), 11 april; H. van Dijk (Rotterdam), 30 april; D.J. Duursma (Tietjerk), 13 juli; J.B. den Hertog (Zeist), 22 juli; H. Lassing (Amsterdam), 23 juli; W. Wijting (Heemstede), 23 juli; A.E. Joosen (Assendelft), 3 augustus; A.J.M. Blonk (Breda), 8 augustus; J. Meijer (Nijmegen), 22 augustus; W. Koelewijn (Ede), 26 september; M.A. Boogaard-van Kessel (Geldermalsen), 27 september; J.L. Verhoeven (Oss), 27 oktober; G. Bosch (Alphen aan den Rijn), 19 november; H.S.J. Zandt (Moormerland, Duitsland), 14 december; T. Doorduyn (Hoek van Holland), 14 december.

Jubilarissen en gedecoreerden in 2012:

Dhr. L.M. Nijdam (Waalre), 8 januari: Draaginsigne in goud met briljant Landelijke Vereniging van Kerkrentmeesters, t.g.v. 50 jaar organist Protestantse Gemeente Waalre; Dhr. B. van Oosten (Den Haag), 31 januari: *Officier dans l'Ordre des Arts et Lettres*; Dhr. C. van Bruggen (Vries), 18 maart: Ridder in de Orde van Oranje Nassau, t.g.v. 50 jaar organist 'De Ark' Groningen; Mevr. P.C. Veenswijk (Nootdorp), 15 april: 25 jaar organist Maria van Jessekerk Delft en 25 jaar concertorganist; Dhr. T.W.F. den Toom (Hilversum), 27 april: Ridder in de Orde van Oranje-Nassau; Dhr. J. Vogel (Middelburg), 27 april: Lid in de Orde van Oranje-Nassau; Dhr. M. Vos (Gouderak), 27 april: Lid in de Orde van Oranje-Nassau; Dhr. G.L. Maters (Breda), 27 april: Lid in de Orde van Oranje-Nassau; Dhr. J. Kuijper (Sint-Nicolaasga), 27 april: Lid in de Orde van Oranje-Nassau; Dhr. A.P. Nijse (Kappelle), 27 april: Lid in de Orde van Oranje-Nassau; Dhr. P. van Eijdsen (Woudenberg), 27 april: Lid in de Orde van Oranje-Nassau; Dhr. M. van Driel (Dordrecht), 27 april: Lid in de Orde van Oranje-Nassau; Dhr. G.C. Alderliesten (Lewedorp), 27 april: Lid in de Orde van Oranje-Nassau; Dhr. E.G. Hamer (Dronten), 27 april: Ridder in de Orde van Oranje-Nassau; Mevr. A. Heerdink-van Buren (Hellendoorn), 27 april: Lid in de Orde van Oranje-Nassau; M. Kamminga (Harderwijk), 27 april: Lid in de Orde van Oranje-Nassau; Mr. J.P. van Alten (Badhoevedorp), 27 april: Lid in de Orde van Oranje-Nassau; Dhr. R. Ferwerda (Drachten), 27 april: Lid in de Orde van Oranje-Nassau; Dhr. J. Zuidhof (Middelstum), 27 april: Lid in de Orde van Oranje-Nassau; Dhr. P. Boon (Hazerswoude-dorp), 27 april: Lid in de Orde van Oranje-Nassau; Dhr. H.W. Hoeksema (Zwolle), 12 mei: Draaginsigne in goud met briljant, t.g.v. 60 jaar organist binnen de PKN; Dhr. A.J.M. Jacobs (Hoofddorp), 13 mei: Eremedaille in goud van de Nederlandse Sint Gregoriusvereniging, t.g.v. 40 jaar organist; Dhr. J. van Oortmersen (Heemstede), 2 juni: eredoctoraat aan de Sibelius Academy in Helsinki; Dhr. J.L.C. den Boer (Zoetermeer), 24 juli: 40 jaar organist; Dhr. E.J. Matter (Zutphen), 1 september: Sweelinckprijs; Dhr. R.B.B. van Efferink (Katwijk ZH), 2 september: 40 jaar organist, Draaginsigne in goud College van Kerkrentmeesters; Dhr. H. Jansen (Hattem), 6 oktober: 50 jaar organist; Dhr. G.H. Kamphuis (Almelo), 7 oktober: 50 jaar organist; Dhr. H. Jansen (Den Haag), 17 november: Ridder in de Orde van Oranje Nassau, t.g.v. 40-jarig jubileum als kerkmusicus; Dhr. J. van Gijn (Apeldoorn), 2 december: Ridder in de Orde van Oranje Nassau en Draaginsigne in goud PKN, t.g.v. afscheid als organist Grote Kerk Apeldoorn; J.L. van den Heuvel (Dordrecht), 15 december: Ridder in de Orde van Oranje-Nassau; Dhr. I. van Oosterom (Zoetermeer), 16

december: Draaginsigne in goud met briljant, en oorkonde VKB in PKN, t.g.v. ruim 50 jaar organist; Dhr. J.H. Kits (Bunnik), 16 december: 50 jaar organist De Gaarde Bunnik.

Leden- en abonneementenbestand

Uit de cijfers blijkt dat op 31 december 2011 het ledental van de KVOK 1.983 bedroeg, terwijl 241 donateurs waren geregistreerd (totaal 2.224). Op 1 januari 2012 was de stand 1.933 leden en 233 donateurs (totaal 2.166). Op 31 december 2012 was de stand 1.919 leden en 231 donateurs (totaal 2150). In 2012 is er dus een daling van het ledental te constateren. Bezien we de ledenstand over meerdere jaren, dan is de tendens eveneens dalende (zie grafiek onder en overzicht rechts; de gegevens vanaf 2008 staan op www.kvok.nl).

Per 31 december 2011 kende de KNOV drie leden van verdienste: Piet Kee, Rein van de Kluit en Kees Hoeksma. De twee laatstgenoemden zijn tevens erevoorzitter van de vereniging.

Vooruitkijken

In 2013 zal het bestuur zich nader beraden over een paar belangrijke onderwerpen. Met name de toekomst van de bladen zal aan de orde komen. Het bestuur zal daarover de leden informeren en raadplegen.

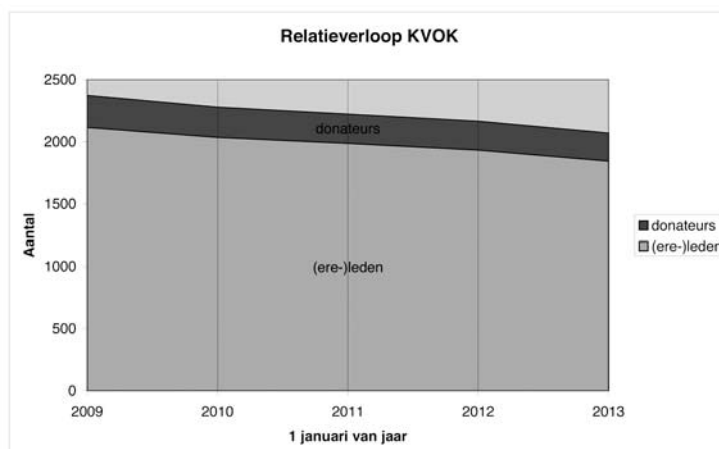
Ten slotte

Het bestuur ziet terug op een goed verlopen vierde verenigingsjaar. Met name ten aanzien van het toepassen van digitale mogelijkheden en de samenwerken met andere organisaties werden goede resultaten geboekt. De andermaal succesvol verlopen *Opmaat*-studiedag is voor het bestuur een belangrijk signaal het cursuswerk van de vereniging te blijven voortzetten om daarmee de leden toe te rusten voor hun taak die in 2013, na de invoering van het nieuwe liedboek, bijzonder uitdagend gaat worden. HANS BEEK, secretaris

Het Orgel

Jaarverslag 2012

Het Orgel beleefde het afgelopen jaar zijn 108ste jaargang en omvatte in totaal 300 pagina's. De redactie bleef ongewijzigd ten opzichte van 2011: Jan Hage (orgelmuziek), René Verwer (orgelmuziek), Jan Luth (kerkmuziek), Cees van der Poel (orgelbouw), Geert Jan Pottjewijd (webmaster) en Jan Smeelik (hoofdredacteur). Het eerste nummer was een themanummer naar aanleiding van de restauratie van het orgel in de Der Aa-kerk te Groningen. Andere orgelbouwpro-

	01-01-2011	aangemeld	gewijzigd	overleden	opgezegd	geroyeerd		31-12-2011	opgezegd	gewijzigd	aangemeld	01-01-2012
(ere-)leden	1987	38	-1	-21	-7	-13		1983	-53	-4	7	1933
donateurs	236	7	1	-2	0	-1		241	-12	4	0	233
totaal	2223	45	0	-23	-7	-14	0	2224	-65	0	7	2166

	01-01-2012	aangemeld	gewijzigd	overleden	opgezegd	geroyeerd		31-12-2012	opgezegd	gewijzigd	aangemeld	01-01-2013
(ere-)leden	1933	27	-2	-17	-6	-16		1919	-72	-4	2	1845
donateurs	233	4	2	-1	-1	-6		231	-11	4	1	225
totaal	2166	31	0	-18	-7	-22	0	2150	-83	0	3	2070

jecten die in 2012 besproken werden, waren de restauraties van de orgels in de St.-Willibrorduskerk te Esch en de St.-Marien te Lemgo, en de nieuwbouw-orgels in de St.-Nikolauskirche te Rosenheim en de Stiftskirche te Wilten. Tevens werden in een artikel nieuwe gegevens gepresenteerd met betrekking tot de ontstaansgeschiedenis van het Schwartzburg-orgel in de Waalse Kerk te Leeuwarden. Berichten uit de orgelbouwwereld werden ondergebracht in de rubriek Orgelbouwnieuws, die verzorgd werd door Cees van der Poel en Henk de Vries.

Het afgelopen jaar werd aandacht besteed aan het orgeloeuvre van Johannes G. Bastiaans, Arie J. Keijzer, Jan Pieterszoon Sweelinck en Franz Liszt. In de rubriek De Muziek verschenen tevens artikelen over de orgelbewerkingen van Vivaldi's *L'Estro Armonico* en hedendaagse Zuid-Afrikaanse orgelmuziek. Rubriek De Galerij bevatte artikelen over Pieter Bustijn en Nicolaas A. Knock. Ook werd geschreven over het Groninger orgellandschap, het produceren van orgelconcerten en het Utrechts Orgelarchief Maarten Albert Vente. In dezelfde rubriek werden verslagen gepubliceerd van het Improvisatieconcours Haarlem 2012 en het Eerste Internationale Orgelconcours Breda. Gastauteurs waren Geert Bierling,

Henco de Berg, Rick Boele, Albert Clement, Peter van Dijk, Rogér van Dijk, Kees van Eersel, Jaap den Hertog, Olga de Kort, Wietse Meinardi, Victor Timmer, Gerard Verweij, Auke H. Vlagsma, Sietze de Vries en Frank van Wijk. Ook werden artikelen gepubliceerd van van buitenlandse auteurs: Hans Davidson, Julia Dokter, Gerrit Jordaans, Hans-Jürgen Kaiser en Bruce Schull.

De drukproeven werden steeds nauwgezet gecorrigeerd door Roel te Velde, terwijl Dale Carr, Willemijn Roodbergen en Christian Michel zorgden voor doeltreffende vertalingen van de samenvattingen.

JAN SMELIK

Muziek & Liturgie

Jaarverslag 2012

In 2012 had *Muziek & Liturgie* drie keer de gedaante van een themanummer. In juni was *M&L* gewijd aan het onderwerp 'Liturgie bij rouw en uitvaart'. Jan Pieterszoon Sweelincks vocale werken stonden centraal in augustus, en het oktobernummer werd gevuld met achtergrondartikelen over *Carols*. Het aardige van een themanummer is het in zijn context kunnen plaatsen van een gekozen onderwerp. Zo werden in augustus behalve zijn psalmen ook psalters uit Sweelincks tijd en het zeventiende-eeuwse (kerkelijke) mu-

zieklevens beschreven, en was er ook aandacht voor zijn zoon Dirck Janszoon. Voor lezers interessant, zo horen we geregeld uit reacties, maar ook voor de auteurs van de artikelen een uitdaging.

Niet alleen voor themanummers wordt onvermoeibaar gezocht naar boeiende onderwerpen en invalshoeken. 'Jarige' componisten krijgen aandacht – behalve Sweelinck in 2012 ook Alphons Diepenbrock, Bernard Smilde, Johannes Gijsbertus Bastiaans, Herman Strategier, Hans Leo Hassler en Giovanni Gabrieli. In het februari-nummer stond ook een bijdrage over hermeneutiek en kerkmuziek volgens Hans-Georg Gadamer. De aanstaande verschijning van het nieuwe liedboek kreeg in vrijwel elk nummer aandacht, doorgaans in rubrieken, soms in een artikel, zoals de uitwerking van de lezing van Anje de Heer over profiel en beleid naar aanleiding van de aankomende kerkmuzikale uitdagingen. Tenslotte moeten nog de bijdragen in het aprilnummer worden genoemd over het fenomeen van de Nederlandse vertalingen van Passies van Johann Sebastian Bach.

De redactie kreeg in april 2012 versterking in de persoon van Janieke Mollenhorst en bestond verder uit Wim Kloppenburg (die in het voorjaar hoofdredactie-werkzaamheden overnam), Willem Jan

Cevaal, Sebastiaan 't Hart, Oane Reitsma en hoofdredacteur Peter Ouwerkerk, die ook de opmaak verzorgde. Immer geduldig corrector was Janneke Lourens. Roel A. Bosch tekende voor de rubriek Signalement; Jan Marten de Vries en Aart de Kort waren penvrienden van Janieke Mollenhorst in de open briefwisseling *Spelenderwijs*.

PETER OUWERKERK

Muziekcommissie

Jaarverslag 2012

De Muziekcommissie heeft in 2012 de volgende componisten bereid gevonden een muziekbijlage voor *Muziek & Liturgie* te schrijven: Bernard Bartelink, Jan de Jong, Daniël Rouwkema, Kees van Eersel, Kris Wittevrongel, Wouter van Belle en Jurriaan Berger. Zij schreven zeer verschillende werken voor diverse bezettingen, zoals orgel-solo, orgel met koor en orgel met koperblazers. Wij hebben als commissie geprobeerd de thema's van de opdrachten zo gevarieerd mogelijk te kiezen om aan te sluiten bij de diverse kerkmuziekpraktijken in het land. Zo hebben we een Geneefse psalmmelodie gekozen naast een psalm uit *Gezangen voor Liturgie* en melodieën zowel uit het (bijna verouderde) *Liedboek voor de Kerken als Tussentijds* als opdracht gegeven. Twee componisten hadden ook meegewerkt aan een project van de IKON en Kerkzang.nl: Kris Wittevrongel en Jurriaan Berger. Zij zijn nieuw in ons Nederlandse kerkmuziekland.

De plannen om samen te werken met Kerkzang.nl/Centrum voor de Kerkzang moeten nog verder uitgewerkt worden. Inmiddels verschijnen alle muziekbijlagen een jaar na verschijning op de website van *Muziek & Liturgie*. Wij hebben ook nu weer met plezier samengewerkt. De Muziekcommissie bestaat uit Dick Troost, Dick Sanderman, Dennis Vallenduuk en ondergetekende.

GONNY VAN DER MATEN

Alle bedragen in €

Balans

31 december 2012

Activa

<i>Vaste activa</i>	
Inventaris	798
<i>Vlottende activa</i>	
Voorraad	250
<i>Vorderingen</i>	
Debiteuren	112
Omzetbelasting	1.495
Rentevordering	2.934
Depotbedrag TNT Post	1.780
Effecten	..
<i>Liquide middelen</i>	
Kas	51
Banken/Postgiro	91.924
Totaal	99.344

Passiva

Eigen vermogen	90.291
<i>Schulden</i>	
Crediteuren	3.233
Belastingen/sociale verplichtingen	1.140
Overige schulden/overlopende passiva	4.680
Totaal	99.344

Exploitatieoverzicht

31 december 2012

Baten

	Werkelijk	Begroting
Contributies/Abonnementen	121.274	125.000
Advertentiegelden	17.084	24.000
Concertberichten/Diverse baten	3.446	4.000
Rente-opbrengst	2.934	2.500
Sponsoring/Reprorecht	6.437	4.500
Debet totaal	151.175	160.000

Lasten

<i>Direct</i>		
Redactie- en Websitekosten	54.559	52.000
Auteurskosten	15.373	17.000
Drukwerkkosten	39.324	41.000
Portikosten	16.065	18.500
<i>Indirect</i>		
Ledenadministratiekosten	10.650	9.500
Vervoerskosten	3.825	4.000
Afdelingskosten	7.017	6.000
Studiedagenkosten	2.854	5.000
Accountantskosten	3.261	3.000
Bestuurs- en algemene kosten	6.003	7.000
Credit subtotaal	158.931	163.000
Resultaat negatief	-/- 7.756	-/- 3.000
Credit totaal	151.175	160.000

Bijgestelde (2013) en nieuwe (2014) Begroting

Toelichting

Toelichting Balans

De accountant heeft de administratie van de vereniging van het jaar 2012 gecontroleerd en in orde bevonden. Zij constateert dat er een behoorlijk negatief exploitatiesaldo is ontstaan en maakt ons erop attent alert te zijn op het dalende eigen vermogen.

Er zijn voldoende middelen om in de komende jaren aan onze verplichtingen te voldoen, maar we zullen op moeten passen.

Toelichting Exploitatieoverzicht

De advertentieopbrengsten zijn desastreus gekrompen. De baten voor de concertberichten zijn stabiel. Redactie- en websitekosten zijn ook afgelopen jaar wederom gestegen. De post portiekosten is gelukkig minder hoog gebleken. De indirecte kosten zijn helaas wel hoger uitgevallen door verschillende oorzaken, zoals meer afdelingsuitgaven.

Er moet helaas een negatief saldo van € 7.756 worden gemeld. De oorzaak is vooral te vinden in de aanzienlijk mindere advertentieverkoop.

COR ROOIJACKERS, penningmeester

Baten	2013	2014
Contributies en Abonnementen	124.000	120.000
Advertenties	20.000	19.000
Concertberichten en Verkopen	3.500	2.750
Rente-opbrengst	2.500	2.600
Sponsoring / Reprerecht	4.500	3.000
Debet totaal	154.500	147.350

Lasten

Direct

Redactie- en Websitekosten	53.000	54.000
Auteurskosten	17.000	16.000
Drukwerkkosten	41.000	38.000
Portiekosten	19.000	19.500

Indirect

Leden- en financiële administratie	10.000	10.000
Vervoerskosten	4.000	3.500
Afdelingskosten	6.500	6.000
Studiedagenkosten	5.000	4.000
Accountantskosten	3.500	3.500
Bestuurs- en vergaderkosten	8.000	7.000
	167.000	161.500

Resultaat negatief	-/- 12.500	-/- 14.150
---------------------------	-------------------	-------------------

Totaal	154.500	147.350
---------------	----------------	----------------

Orgelbespelingen rondom de jaarvergadering

Voorafgaande aan de huishoudelijke vergadering zal Klaas Stok het Lohman-orgel in de Evangelisch-Lutherse Kerk bespelen. 's Middags bespeelt hij de drie orgels in de Walburgiskerk. De programma's van de concerten zullen op 1 juni aan de bezoekers van de jaarvergadering uitgereikt worden.

Klaas Stok zal iets vertellen over de instrumenten en hun geschiedenis. Vandaar dat u van deze orgels in dit nummer van *NotaBene* alleen de disposities aantreft. Hieronder treft u wel informatie aan over het Lohman-orgel uit de Lutherse Kerk.

Het Lohman-orgel in de Lutherse Kerk

In 1693 kregen de lutheranen in Zutphen toestemming om een stadsboerderij op te kopen en te verbouwen tot kerkruimte. Dit gebouw aan de Beukerstraat doet nog steeds dienst als kerk van de Lutherse gemeente en werd in 1991 Rijksmonument – niet vanwege de ouderdom van het pand, maar vanwege het Lohman-orgel uit 1831 dat erin stond.

Dit instrument bevindt zich op de tweede galerij van het gebouw; de eerste galerij was bij de bouw van het orgel in gebruik als predikantswoning. De kerk bezat al sinds 1735 een orgel, maar over het eerste orgel is niet meer bekend dan dat het 350 gulden gekost heeft. Helaas vertoonde het instrument al vrij spoedig gebreken, die in de loop der tijd alleen

maar toenamen. De vervanging van de slechte windlade door Freytag in 1787 bood geen soelaas. Evenmin kon een grondige reparatie, die orgelbouwer Timpe rond 1820 uitvoerde, het orgel voldoende verbeteren.

In 1828 gaven de lutherse kerkmeesters aan de Groningse orgelbouwer Nicolaas Anthonie Lohman opdracht een nieuw instrument te bouwen, bestaande uit een manuaal met zes stemmen, een positief met vijf stemmen en een aangehangen pedaal. Het orgel werd gekeurd door F. Nieuwenhuijsen, organist van de Domkerk te Utrecht, die zeer te spreken was over het instrument.

In 1864 werd het orgel hersteld. H.G. Holgräve voegde een Bourdon 16' toe aan het Hoofdwerk, waarvan hij de lade deels opnieuw indeelde. In 1892 werkte J.F. Witte aan het instrument. Hij schilderde de orgelkas opnieuw, verhoogde de toonhoogte, voorzag grotere pijpen van nieuwe steminrichtingen en kortte het overige pijpwerk in. Ook vond een herintonatie plaats vanwege de hogere winddruk. Veertien jaar later bracht de firma F. Leichel & Zn. nieuwe registerknoppen aan en verving de oorspronkelijke Viola di Gamba (een discant-register) voor een nieuwe, doorlopende Gamba. De bas van de Gamba werd van de lade afgevoerd door middel van een kleine toegevoegde pneumatische lade.

In de jaren 1995 tot 1997 werd het orgel gerestaureerd door Orgelmakerij gebr. Reil te Heerde. Uitgangspunt was dat het orgel in de oorspronkelijke staat teruggebracht moest worden. Alleen de toevoeging van de Bourdon 16' werd gehandhaafd. Daarbij werd aan de windlade van het Hoofdwerk een fasering aangebracht, waardoor dit register deels ook als vrije stem op het Pedaal beschikbaar is. De Gamba van Leichel werd verwijderd en er werd een nieuw exemplaar in Lohmanfactuur gemaakt. Conform de oorspronkelijke bedoelingen van Lohman werd op het Hoofdwerk een Fluit 4' toegevoegd, waarvan het pijpwerk (gemaakt door G.A. Lohman, de zoon van Nicolaas) afkomstig is uit het grote orgel van de Pieterskerk te Leiden. Tevens werden de kas, de windvoorziening en de mechanieken hersteld. Ook werden de windladen gerestaureerd en de pulpeten vernieuwd. Het pijpwerk, dat door Witte ingrijpender onder handen was genomen dan men aanvankelijk dacht, werd gerestaureerd. Het orgel kreeg weer de toonhoogte uit 1831.

Hoofdwerk (I)

Bourdon 16'
Praestant 8'
Holpijp 8'
Octaaf 4'
Fluit 4'
Quint 3'
Octaaf 2'
Dulciaan B/D 8'

Bovenwerk (II)

Roerfluit B/D 8'
Viola di Gamba D 8'
Gemshoorn 4'
Fluit 2'
Flageolet 1'

Pedaal

aangehangen

Manuaalkoppel B/D
Tremulant
Afluiters Hoofdwerk, Bovenwerk
Windlosser

Toonhoogte: $a^1 = 428$ Hz
Winddruk: 63 mm Wk
Temperatuur: gemodificeerde
Neidhardt

De orgels in de Walburgiskerk

Dispositie Hillebrand-orgel:

Prestant 8' discant
 Holpijp 8' bas/discant
 Openfluit 8' discant
 Fluit 4' bas/discant
 Octaaf 2' bas/discant
 Woudfluit 2'
 Sexquialter II st. discant

Dispositie Ahrend-orgel:

Prestant 8'
 Gedekt 8'
 Octaaf 4'
 Roerfluit 4'
 Octaaf 2'
 Mixtuur IV-VI st.

Pedaal

aangehangen

Manuaalomvang: C-f³
 Pedaalomvang: C-d¹
 Stemming: evenredig zwevend

Dispositie Bader-orgel:

Hoofdwerk

Prestant 8' (T/B+)
 Quintadeen 16' (B)
 Holpijp 8' (B)
 Octaaf 4' (B)
 Gemshoorn 4' (B)
 Quintfluit 3' (B)
 Octaaf 2' (B+/R)
 Mixtuur 2' IV-VI st. (B/R)
 Fagot 16' (R)
 Trompet 8' bas/discant (R)

Rugwerk

Prestant 4' (B)
 Holpijp 8' (B)
 Quintadeen 8' (B)
 Fluit 4' (B)
 Quint 3' (B+/R)
 Octaaf 2' (B)
 Quintfluit 1 1/2' (B)
 Terts 1 3/5' (B+/R)
 Mixtuur IV-V st. (B)
 Kromhoorn 8' (R)

Bovenwerk

Prestant 8' (B)
 Roerfluit 8' (B)
 Baarpijp 8' (T)
 Fluit-Travers 8' discant (R)
 Octaaf 4' (T)
 Fluit d'Amour 4' (T)
 Woudfluit 2' (T)
 Flageolet 1' (T)
 Carillon III st. discant (T/R)
 Vox Humana 8' (R)

Pedaal

Prestant 16' (B)
 Subbas 16' (T)
 Octaaf 8' (B)
 Gedekt 8' (T)
 Octaaf 4' (B)
 Bazuin 16' (R)
 Trompet 8' (R)
 Trompet 4' (R)

Werktuiglijke registers:

Koppel hoofdwerk-bovenwerk
 Koppel hoofdwerk-rugwerk
 Koppel rugwerk-hoofdwerk
 Koppel pedaal-hoofdwerk
 Koppel pedaal-rugwerk
 Koppel pedaal-bovenwerk
 Tremulant gehele werk
 Tremulant bovenwerk
 Afsluiters op alle werken
 Manuaalomvang: C-f³
 Pedaalomvang: C-d¹
 Toonhoogte: a¹ = 443 Hz bij 14 °C
 Stemming: ongelijkzwevend, naar Hinsz-Freytag
 Winddruk: 76 mm Wk

B = Bader 1643
 B+ = Bader 1643, register was als zodanig in Baderdispositie niet aanwezig, pijpwerk afkomstig uit verdwenen registers
 T = Timpe 1814
 R = Reil 1996

Het Bader- en het Ahrend-orgel in de Walburgiskerk te Zutphen | Foto: Jan Smelik

Klaas Stok

Klaas Stok studeerde aan de conservatoria te Arnhem, Den Haag en Rotterdam bij Bert Matter en Hans van Nieuwkoop (orgel), Kees Rosenhart (klavecimbel), Hans van den Hombergh en Barend Schuurman (koördinatie). Hij won verschillende hoofdprijzen op verschillende nationale en internationale improvisatie- en interpretatieconcoursen. Zo was hij eerste-prijswinnaar van het orgelconcours te Leens en van het internationale Dollardfestival, won hij het improvisatieconcours te Bolsward en Neurenberg (Johann Pachelbelpreis) en was hij finalist van het Schnittgerconcours en van het Improvisatieconcours te Haarlem. Hij maakte opnames voor radio, televisie en cd, onder meer op orgels in Tsjechië. Als concerterend organist gaf hij concerten in binnen- en buitenland, onder meer in Duitsland, Frankrijk, Oostenrijk en Zwitserland. Tegenwoordig is hij als stadsorganist werkzaam te Zutphen. Hij is daar vaste bespeler van het beroemde Bader-orgel in de St.-Walburgiskerk. Hier bracht hij een bloeiende concertpraktijk tot stand met orgelconcerten, koorconcerten, muziektheater-producties, marktconcerten, wandelconcerten en koor- en orgelverspers.

Klaas Stok is koorleider van het Nederlands Kamerkoor. Hij dirigeert dit koor in concertseries met koormuziek van de zestiende tot de twintigste

Linkerpag. boven: het Lohman-orgel op de Lutherse Kerk te Zutphen | Foto: Jan Smelik
 Onder: Het Hillebrand-orgel in de Walburgiskerk te Zutphen | Foto: Maarten Rog

eeuw, waaronder wereldpremières van Kagel. Als zestienjarige deed hij koorervaring op bij het Deventer Vocaal Ensemble. Van dit gezelschap is hij inmiddels dirigent. Zijn uitvoeringen van Bachs Matthäus-Passion in de Bergkerk in de Hanzestad trekken de aandacht vanwege de ruimtelijke opstelling van koren en orkesten. Stok is ook dirigent en artistiek leider van het semi-professionele koor Consensus Vocalis, dat onder meer samenwerkt met het Combattimento Consort en het Orkest van het Oosten. Klaas Stok is eveneens dirigent van het professionele kamerkoor Capella Isalana. Sinds 2009 is hij als docent koordirectie verbonden aan het Art-EZ Conservatorium in Zwolle.

Foto: Wim van der Ros

Cees van der Poel

Cees van der Poel studeerde orgel bij Jan van Stokkum (Bussum), Albert de Klerk (Haarlem) en bij Hans van Nieuwkoop en Jacques van Oortmerssen aan het Sweelinck Conservatorium Amsterdam. Daarnaast volgde hij een pianostudie aan het Maastrichts Conservatorium bij Frédéric Meinders en Joop Celis. Sinds 2004 is hij als redacteur orgelbouw verbonden aan het tijdschrift *Het Orgel*. Van der Poel is als orgeladviseur gelieerd aan de Katholieke Klokken

en Orgel Raad en de Commissie Orgelzaken (PKN) en is op dit moment voorzitter van het College van Orgeladviseurs Nederland. Daarnaast is hij actief als docent en dirigent van kamerkoor Akkoord (Hilversum) en treedt hij op als solist, begeleider en in ensembleverband.

Claviatuur van het Zutphense Bader-orgel

Foto: Jan Smelik

CONCERTEN IN MEI

Wo 1 Leiden Academiegebouw | 13.00 David Schalfke
Vr 3 Amsterdam Westerkerk | 13.00 Jos van der Kooy
Hasselt Hervormde Kerk | 19.30 Martin Mans, Hendrik van Veen, Urker Mans Formatie
Kapelle Hervormde Kerk | 20.00 Henk G. van Putten
Utrecht Jacobikerk | 20.00 Gerrit Christiaan de Gier (orgel), kamerkoor Santiago (dir. Herman Mussche)
Woerden Petruskerk | 20.00 Herman van Vliet
Za 4 Almelo Doopsgezinde Kerk | 14.00 Leora Nauta (Canada)
Alphen aan den Rijn Adventskerk | 20.45 Simon Stelling (orgel), Oratoriumkoor Alphen (dir. Laura Bos)
Amsterdam Westerkerk | 21.15 Jos van der Kooy (orgel), Matthijs Koene (panfluit) 4 mei-herdenking
Haarlem Kathedrale Basiliek St.-Bavo | 15.00 Ton van Eck (orgel), Roeland Jagers (altviol) (Bach, Hindemith, Eben)
Oudewater Grote of St.-Michaelskerk | 15.00 Gerben Mourik (koororgel), Han Kapaan (hobo)
Rotterdam Breepleinkerker | 20.30 Martin Mans, Hendrik van Veen, Urker Mans Formatie
Zo 5 Joure Hervormde Kerk Hobbe van Baerdt | 15.30 Martin Mans (bevrijdingsconcert)
's-Hertogenbosch Grote Kerk | 17.00 Jamie de Goei (bewerkingen van

vaderlandse liederen)

Ma 6 Leeuwarden Grote of Jacobijnerkerk | 20.00 Theo Jellema (Wereldorgeldag; Vierne, Alain)
Di 7 Broek op Langedijk Gereformeerde Kerk | 20.00 Martin Mans
Wo 8 Den Haag Raad van State, Gotische Zaal | 12.45 Anne-Marieke Evers (mezzosopraan), Jos van der Kooy (orgel en piano)
Groningen Martinikerk | 19.00 lezing Jan Smelik; 20.00 Musica Amphion, Gesualdo Consort Amsterdam (Bach Contextueel-3: *Fürchte dich nicht*)
Hilversum Grote Kerk | 20.00 Martin Mans
Leiden Academiegebouw | 13.00 Hans van Haeften
Do 9 Eenrum Protestantse Kerk | 10.00-17.00 Dirk Molenaar en leerlingen
Tiel Maartenskerk | 20.00 Piet van der Steen (orgel) en Peter van Dinther (trompet)
Uithuizermeeden Mariakerk | 20.00 Erwin Wiersinga
Vr 10 Amsterdam Westerkerk | 13.00 Jos van der Kooy (400 jaar Jordaan)
Antwerpen (B) Sint-Michielskerk | 20.15 Peter Van de Velde (Promsconcert)
Huizen Oude Kerk | 20.00 Hendrik Jan de Bie, Dennis van der Wijk en Ad van Pelt